

Verslag van de openbare informatieve bijeenkomst provinciale herindelingsprocedure Groningen-Haren-Ten Boer 8 april 2016, Provinciehuis te Groningen

Aanwezig: vertegenwoordigers (raadsleden, collegeleden en ambtenaren) van de gemeenten Groningen, Haren en Ten Boer en een vertegenwoordiging van de provincie Groningen.

1. Opening

Gedeputeerde Brouns opent de bijeenkomst en biedt allereerst zijn excuses aan voor de korte termijn waarop deze informatieve bijeenkomst is georganiseerd. De reden daarvoor is dat de gemeenten Groningen en Ten Boer koersen op een herindeling per 1 januari 2019. Na het zomerreces willen beide gemeenten daartoe formele stappen zetten. Voor GS is de beoogde fusiedatum van de gemeenten Groningen en Ten Boer een belangrijk uitgangspunt. GS achten het daarom van groot belang dat er op korte termijn duidelijkheid komt over de positie van Haren in de regio en hebben eerder reeds aangegeven van de gemeente Haren voor 1 juni a.s. een helder besluit daaromtrent te verwachten. De vaart die in het vervolgproces nodig is, vraagt van alle betrokkenen de nodige inzet en rekkelijkheid.

De provinciale herindelingsprocedure start met de fase van het open overleg. Het open overleg wordt namens GS door gedeputeerde Brouns en gedeputeerde Staghouver gevoerd. In het open overleg beslissen de colleges van B&W zelf over de samenstelling van hun delegaties. De eerste ronde gesprekken worden door GS gevoerd met (een delegatie van) het college van B&W. In de daaropvolgende rondes kunnen ook raadsleden deel uitmaken van de delegatie. Het inhoudelijke gesprek vindt plaats tijdens de gesprekken in het kader van het open overleg. Deze bijeenkomst is bedoeld om de provinciale herindelingsprocedure toe te lichten en afspraken met elkaar te maken over de fase van het open overleg.

Op 31 maart jl. hebben GS een overleg gevoerd met het college van B&W van Haren. Dit overleg stond al langer gepland en had betrekking op de eerdere besluitvorming in de gemeente. Het overleg maakt geen onderdeel uit van het open overleg. Aangezien in het gesprek een eerste toelichting is gegeven op het vervolgproces, is in het overleg afgesproken om een verslag op te stellen en dit verslag ook met de gemeenten Groningen en Ten Boer te delen. Alle betrokken gemeenten beschikken daarmee over dezelfde informatie.

2. Toelichting op het open overleg en de vervolgprocedure

Gedeputeerde Brouns geeft aan dat GS hebben besloten de Arhi-procedure in gang te zetten, omdat de gemeenten Groningen en Ten Boer de voorbereidingen hebben opgestart voor het opstellen van een herindelingsontwerp en –advies. Na het zomerreces gaan beide gemeenten formele stappen zetten en kunnen andere gemeenten zich niet meer bij dit traject aansluiten. De enige rol die GS dan nog hebben, is het herindelingsadvies van de gemeenten van een zienswijze te voorzien en beide documenten door te sturen aan de minister. Een van de beoordelingscriteria voor gemeentelijke herindelingen is de 'duurzaamheid' van de nieuw te vormen gemeente in relatie tot gemeenten in de omgeving. Deze duurzaamheid wordt niet alleen bepaald door omstandigheden binnen de nieuw te vormen gemeente, maar ook door haar directe omgeving. Gemeenten die met elkaar willen herindelen hebben ook zelf de plicht om voorafgaand aan een herindelingsvoorstel te toetsen of er andere gemeenten zijn, die bij het herindelingsproces betrokken zouden moeten worden.

Gedeputeerde Brouns heeft al geruime tijd geleden met het college van Haren afgestemd dat het besluit van de raad van Haren van 14 december jl. voldoende onderbouwd moet zijn, opdat de gemeente Haren als zelfstandige gemeente verder kan. De gemeente Haren heeft hiervoor van GS nog de tijd gekregen tot 1 juni a.s. GS hebben het college van Haren opgeroepen om daarbij in het licht van het B&A rapport niet alleen de zelfstandigheid van Haren te onderbouwen, maar ook met de gemeenten Groningen en Ten Boer een gemeentelijke herindeling te verkennen. Mocht Haren op 1 juni a.s. namelijk constateren dat de gemeente de zelfstandigheid onvoldoende kan onderbouwen, kan het gesprek met Groningen en Ten Boer niet meer worden gevoerd zonder dat de planning van

de gemeenten Groningen en Ten Boer in het geding komt. Toen GS constateerden dat het tweesporenbeleid geen onderdeel had uitgemaakt van het door de gemeenteraad van Haren vastgestelde besluit, hebben GS het besluit genomen om een provinciale Arhi-procedure te starten om daarmee zelf actief en tijdig het noodzakelijke gesprek tussen de drie gemeenten op gang te brengen.

Als doelstelling van het open overleg is gedefinieerd om *'Samen met de gemeenten verkennen of in het belang van de inwoners een samenhangend regionaal evenwichtig en duurzaam perspectief bestaat voor de bestuurlijke organisatie in de regio.'* GS koersen daarbij niet op voorhand op een bepaalde herindeling, de uitkomst van het open overleg is dus open. De gemeenten kunnen tijdens het open overleg ook zelf de condities bepalen, waaronder zij de Arhi-procedure zelf ter hand willen nemen. In dat geval treedt de provincie terug.

Tijdens het open overleg zullen diverse afspraken gemaakt worden tussen GS en de gemeenten, onder andere over de communicatie: het karakter daarvan en de omgang met de media e.d. Van het open overleg worden vertrouwelijke gespreksverslagen gemaakt, die in concept voor reactie worden voorgelegd aan de bij het desbetreffende overleg betrokken colleges van B&W. GS stellen de gespreksverslagen vast. De primaire verantwoordelijkheid voor het betrekken en meenemen van de gemeenteraden ligt bij de colleges van B&W. De gemeentebesturen blijven primair verantwoordelijk om te investeren in het maatschappelijk draagvlak voor een herindeling. Daarnaast hebben GS ook een eigen verantwoordelijkheid om inwoners en andere belanghebbenden te informeren.

Mochten GS als uitkomst van het open overleg zelf een herindelingsvoorstel gaan voorbereiden, worden in de herindelingsprocedure enkele fasen doorlopen. De wettelijke procedure is globaal als volgt:

- Fase 1: het open overleg duurt maximaal zes maanden, GS willen deze fase voor het zomerreces afronden.
- Fase 2: GS stellen binnen maximaal drie maanden na het open overleg een herindelingsontwerp op en sturen dit tezamen met een verslag van het gevoerde overleg aan de gemeenteraden en aan de minister. Met het vaststellen van het ontwerp start het financieel Arhi-toezicht.
- Fase 3: de colleges van B&W leggen het herindelingsontwerp (binnen 2 weken na vaststelling) 8 weken ter inzage, waarbij eenieder een zienswijze kan indienen. Gelijkijdig geldt een zienswijzeperiode voor de betrokken raden van maximaal drie maanden.
- Fase 4: PS stellen maximaal vier maanden na afloop van de inspraaktermijn een herindelingsadvies vast.
- Fase 5: de wetgevingsfase duurt anderhalf jaar.

Als aangegeven, hanteren GS de beoogde herindelingsdatum 1 januari 2019 hierbij als uitgangspunt.

3. Vragen en reacties van de gemeenten

Er is gelegenheid voor vragen en reacties. De volgende zaken komen aan de orde.

- Wordt als gevolg van de provinciale Arhi-procedure, ook de Arhi-procedure van de gemeenten Hoogezand-Sappemeer, Menterwolde en Slochteren stopgezet, zodat de gemeente Haren straks nog een keuze heeft?
Gedeputeerde Brouns antwoordt dat de Arhi-procedure van de gemeenten Hoogezand-Sappemeer, Menterwolde en Slochteren niet is stopgezet. Deze gemeenten hebben op een eerder moment al uitdrukkelijk voor elkaar gekozen en zijn inmiddels in een ver gevorderd stadium om de door de gemeenten gewenste herindelingsdatum van 1 januari 2018 te halen. De gemeenten stellen deze maand het herindelingsadvies naar verwachting vast en ronden daarmee de gemeentelijke voorbereidingsfase af.
- Haren heeft steeds de voortzetting van de zelfstandigheid van de gemeente nagestreefd. Waarom zijn GS pas zo laat een Arhi-procedure gestart en hebben GS niet eerder ingegrepen? Komt een gemeentelijke herindeling per 1 januari 2019 nu niet in gevaar? Mede in het licht van het artikel 12-traject van de gemeente Ten Boer worden zorgen hierover geuit.
Gedeputeerde Brouns memoreert dat deze bijeenkomst een informatief karakter heeft en stelt voor om inhoudelijke punten mee te nemen in de gesprekken in het kader van het open overleg.

GS richten zich met de huidige planning bewust op een afronding van de besluitvorming in Haren voor 1 juni a.s. en een afronding van het open overleg voor het zomerreces, opdat een gemeentelijke herindeling per 1 januari 2019 op een goede wijze gestalte kan krijgen. GS zijn niet eerder tot de start van een provinciale Arhi-procedure overgegaan, omdat er geruime tijd goed overleg is gevoerd met het college van Haren en GS de gemeente Haren de ruimte hebben gegeven om de zelfstandigheid van de gemeente nader te onderbouwen. Afgelopen februari leidde dit tot een zeer kritisch rapport van bureau B&A. Onmiddellijk daarna hebben GS in de richting van het college van Haren aangegeven dat er tot 1 juni a.s. gelegenheid is om eventueel aan te sluiten bij het herindelingstraject van de gemeenten Groningen en Ten Boer. Vervolgens heeft de raad van Haren op 29 maart jl. besloten om alleen op basis van het continueren van de zelfstandigheid te willen verkennen hoe de gesignaleerde knelpunten weggenomen kunnen worden en niet parallel de optie van gemeentelijke herindeling te willen verkennen. GS hebben een brede regionale verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van het lokaal bestuur en achten het vanuit die optiek van belang dat het gesprek tussen de drie gemeenten wordt gevoerd, opdat de gemeente en inwoners van Haren in het licht van de aanstaande herindeling van de gemeenten Groningen en Ten Boer tijdig een afgewogen keuze kunnen maken. Met dat doel hebben GS besloten de provinciale Arhi-procedure te starten.

- Is er ook een mogelijkheid dat wanneer de gemeente Haren de deadline van 1 juni a.s. niet haalt de gemeenten Groningen en Ten Boer hun procedure voortzetten en Haren daar mogelijk pas in een later stadium bij aanhaakt, indien het proces tot zelfstandigheid niet slaagt?
Gedeputeerde Brouns geeft aan dat gemeentelijke herindelingen duurzaam moeten zijn en een situatie, waarin de ene herindeling wordt gevolgd door een volgende herindeling, niet wenselijk is. GS gaan vóór het zomerreces tot besluitvorming over. Daarbij zijn meerdere mogelijkheden denkbaar, bijvoorbeeld dat de drie gemeenten er onderling uitkomen, of dat GS accepteren dat de gemeenten er niet uit komen en dat de gemeenten Groningen en Ten Boer samen het herindelingstraject vervolgen. Het kan ook zijn dat GS de provinciale Arhi-procedure voortzetten en een herindelingsontwerp gaan vaststellen. Maar in alle gevallen zal 1 januari 2019 de startdatum voor de nieuw te vormen gemeente zijn.
- De gemeente Groningen heeft eerder een oproep dan een vraag. We weten dat mensen gemengde gevoelens hebben over een herindeling. Het is echter van belang dat de drie gemeenten in de komende tijd ontzettend hard met elkaar aan de slag gaan met de positieve kanten van een mogelijke herindeling, ongeacht wat de colleges en gemeenteraden gaan besluiten vóór 1 juni a.s. Laten we allemaal met deze open houding straks het open overleg ingaan en zo veel mogelijk in een positieve sfeer de mogelijkheden verkennen in plaats van de onmogelijkheden. Gedeputeerde Brouns sluit zich aan bij deze oproep. Laten alle gemeenten met een open grondhouding de positieve en negatieve kanten van herindeling met elkaar verkennen. Tegen 1 juni a.s. zal dan duidelijk worden hoe iedere gemeente er in staat. In reactie op de oproep van de gemeente Groningen bevestigt de gemeente Haren dat de gemeenteraad de voorgaande avond heeft besloten ook de optie zelfstandigheid nader te onderzoeken. Maar de raad én het college van B&W hebben unaniem de wens met elkaar uitgesproken om het komende open overleg constructief te voeren en met een positieve grondhouding de voor- en misschien ook wel nadelen van herindeling te verkennen.
- De gemeente Ten Boer deelt mee dat de raad van Ten Boer in reactie op de GS-brief een motie heeft aangenomen met als dictum dat de startdatum 1 januari 2019 een 'harde' datum is. De provinciale procedure mag absoluut niet tot vertraging leiden en mag ook niet tot extra kosten leiden, want die kan de gemeente Ten Boer niet dragen. Zolang aan die twee voorwaarden, die altijd leidend zullen zijn voor Ten Boer, wordt voldaan, kan Ten Boer redelijk open en constructief het open overleg ingaan. Gedeputeerde Brouns bevestigt namens het college van GS nogmaals dat ook voor de provincie de datum 1 januari 2019 leidend is. De betrokken gemeenten mogen dit dan ook beschouwen als een toezegging.
- De gemeente Groningen geeft aan dat de gemeente Haren, parallel aan het constructieve open overleg, een tweesporenbeleid voert. Ook het herindelingstraject tussen Ten Boer en Groningen kan toch parallel verder worden voorbereid? In de gemeente Groningen is op 6 april jl. al een klankbordgroep ingesteld. Kunnen beide gemeenten zonder vertraging verder, ook als Haren zelfstandig verder gaat?

Gedeputeerde Brouns geeft aan dat de gemeenten Groningen en Ten Boer zich de komende weken verder op een herindelingsproces mogen voorbereiden, maar dat de gemeenten geen besluiten mogen nemen ter voorbereiding van de vaststelling van een herindelingsontwerp.

4. Afsluiting

Er zijn geen vragen of opmerkingen meer. Gedeputeerde Brouns geeft aan daaruit af te leiden dat de toelichting op de procedure en de opzet van het open overleg voldoende duidelijk zijn. Het verslag van deze bijeenkomst zal zo spoedig mogelijk aan de drie colleges van B&W en gemeenteraden worden gezonden, zodat iedereen over dezelfde informatie beschikt.

Hierna sluit gedeputeerde Brouns de bijeenkomst.

Bijlage: presentatie herindelingsprocedure